

Całki krzywoliniowe nieorientowane

Oblicz długości krzywych, naszkicuj krzywe.

Wykorzystaj wzór: długość = $\int_a^b |v| dt$,

gdzie $v = (dx/dt, dy/dt)$ lub $v = (dx/dt, dy/dt, dz/dt)$.

1. $x = \cos t, y = \sin t, t \in [0, 2\pi]$.
2. $x = t - \sin t, y = 1 - \cos t, t \in [0, 2\pi]$.
3. $x = (\cos t)^3, y = (\sin t)^3, t \in [0, \pi/2]$.
4. $x = e^{3t/4} \cos t, y = e^{3t/4} \sin t, t \in [0, 2\pi]$,
5. $x = t, y = \cosh t, t \in [-\ln 2, \ln 2]$.
6. $x = t^2, y = t^3, t \in [0, 1/2]$.
7. $x = t - t^3/3, y = t^2, t \in [0, 1]$.
8. $x = 4 \cos t, y = 4 \sin t, z = 3t, t \in [0, 2\pi]$.
9. $x = t^2 \cos t, y = t^2 \sin t, z = 2t, t \in [0, 2\pi]$.
10. $x = t, y = t^2, z = (2/3)t^3, t \in [0, 3]$.

Znajdź współrzędną pionową środka masy krzywych z podpunktów: 1, 5. Zastosuj wzór: współrzędna y środka masy = $[\int_a^b y |v| dt] / \text{długość}$.

Znajdź krzywiznę krzywych z podpunktów 1, 5 oraz dla linii $x = t, y = t^2$.

Wykorzystaj wzór: krzywizna = $1/R = \frac{|\ddot{x}\dot{y} - \dot{y}\ddot{x}|}{(\dot{x}^2 + \dot{y}^2)^{3/2}}$.

Kropki nad x, y oznaczają pierwszą i drugą pochodną (oznaczenia Newtona).

Całki powierzchniowe nieorientowane

1. Oblicz objętość kuli o promieniu R
2. Znajdź położenie środka masy półkuli o promieniu R .
3. Oblicz moment bezwładności kuli o promieniu R .
Wynik wyraż przez masę: $\rho = M/V$.
4. Oblicz powierzchnię pasa sfery o promieniu R i wysokości h .
5. Torus o promieniach $a, b, 0 < b < a$ uzyskamy odejmując od bryły opisanej funkcją $f_+(z) = a + \sqrt{b^2 - z^2}$ bryłę opisaną funkcją $f_-(z) = a - \sqrt{b^2 - z^2}$.
Oblicz objętość torusa (różnica dwóch całek).
6. Oblicz pole torusa (suma dwóch całek).

Wykorzystaj wzory stosowne do brył obrotowych ($\sqrt{x^2 + y^2} \leq f(z), a \leq z \leq b$).

1. Objętość: $V = \pi \int_a^b f(z)^2 dz$.
2. Współrzędna z środka masy = $[\pi \int_a^b z f(z)^2] / V dz$.
3. Moment bezwładności względem osi $z = \frac{\pi}{2} \rho \int_a^b f(z)^4 dz$.
4. Pole powierzchni bocznej $P = 2\pi \int_a^b f(z) \sqrt{1 + f'(z)^2} dz$.

Parametryzacja kuli i sfery

$$x = r \sin \theta \cos \phi, \quad y = r \sin \theta \sin \phi, \quad z = r \cos \theta.$$

Kula o promieniu R : $0 \leq r \leq R$, $0 \leq \phi \leq 2\pi$, $0 \leq \theta \leq \pi$.

W przypadku sfery ustalamy $r = R$.

$$u = (x_\phi, y_\phi, z_\phi), \quad v = (x_\theta, y_\theta, z_\theta), \quad w = (x_r, y_r, z_r).$$

1. Sprawdź, że wektory u, v, w są parami prostopadłe.
Wynika stąd, że $|u \times v| = |u| \cdot |v|$ i $|\text{jakobian}| = |u| \cdot |v| \cdot |w|$.
Oblicz $|u \times v|$ oraz moduł jakobianu.
2. Oblicz objętość kuli.
3. Oblicz pole sfery $= \int \int |u \times v| d\phi d\theta$.
4. Oblicz moment bezwładności sfery $= \int \int (x^2 + y^2) |u \times v| d\phi d\theta$.

Parametryzacja torusa

$$x = (a + r \cos \theta) \cos \phi, \quad y = (a + r \cos \theta) \sin \phi, \quad z = r \sin \theta,$$

$$0 \leq \theta \leq 2\pi, \quad 0 \leq \phi \leq 2\pi, \quad 0 \leq r \leq b.$$

W przypadku powierzchni torusa $r = b$.

$$u = (x_\phi, y_\phi, z_\phi), \quad v = (x_\theta, y_\theta, z_\theta), \quad w = (x_r, y_r, z_r).$$

1. Sprawdź, że wektory u, v, w są parami prostopadłe.
Wynika stąd, że $|u \times v| = |u| \cdot |v|$ i $|\text{jakobian}| = |u| \cdot |v| \cdot |w|$.
Oblicz $|u \times v|$ oraz moduł jakobianu.
2. Oblicz objętość torusa.
3. Oblicz pole torusa $= \int \int |u \times v| d\phi d\theta$.

Dalsze zadania

1. Zaznacz na płaszczyźnie punkty nie należące do dziedziny naturalnej funkcji

$$f(x, y) = 2 \operatorname{arctg} \frac{y}{x + \sqrt{x^2 + y^2}}.$$

Znajdź gradient funkcji f .

2. Oblicz całkę skierowaną $\int_L z dx + x dy + y dz$.
Krzywa L jest odcinkiem o początku w punkcie $(1, 1, 1)$ i końcu w punkcie $(3, 4, 5)$.
Czy pole $F = (z, x, y)$ jest gradientem? Jeśli tak, to znajdź f takie, że $F = \nabla f$ i oblicz jeszcze raz całkę wykorzystując ten fakt (całka $= f(3, 4, 5) - f(1, 1, 1)$).
3. Oblicz całkę skierowaną $\int_L (y + z) dx + (z + x) dy + (x + y) dz$.
Krzywa L jest odcinkiem o początku w punkcie $(1, 1, 1)$ i końcu w punkcie $(2, 3, 5)$.
Czy pole $F = (y + z, z + x, x + y)$ jest gradientem? Jeśli tak, to znajdź f takie, że $F = \nabla f$ i oblicz jeszcze raz całkę wykorzystując ten fakt.

Zadania dodatkowe

1. Znajdź jacobian przekształcenia

$$x = \frac{t}{s^2 + t^2}, \quad y = \frac{s}{s^2 + t^2}$$

2. Znajdź jacobian przekształcenia

$$x = \frac{s}{1 + s + t}, \quad y = \frac{t}{1 + s + t}$$

3. Oblicz długość krzywej

$$x = t^4, \quad y = 4t, \quad z = 1/t^2, \quad t \in [1, 2].$$

4. Oblicz długość krzywej

$$x = 2 \tanh t - t, \quad y = 2/\cosh t, \quad t \in [-2, 2].$$

5. Oblicz pole płata: $x = s^2 - t^2$, $y = 2st$, $z = s^2 + t^2$, $s, t \in [0, 1]$.

6. Oblicz strumień pola $F = (0, 0, z)$ przez powierzchnię opisaną w poprzednim zadaniu.

7. Oblicz pole płata: $z = xy$, $x^2 + y^2 \leq 1$.

8. Oblicz pole płata: $z^2 = 2xy$, $0 \leq x \leq 1$, $0 \leq y \leq 1$, $0 \leq z$.

Przykładowy test

1. Zapisz za pomocą całki długość łuku: $(x, y, z) = (t, t^2, t^3)$, $t \in [1, 2]$.

2. Oblicz całkę skierowaną: $\int_L xdy + ydx + zdz$ po drodze $(x, y, z) = (t, t^2, t^3)$, $t \in [0, 2]$.

3. Oblicz jacobian przekształcenia $(x, y, z) = (s, s + t, s + t + r)$.
Mogę dać bardziej skomplikowaną funkcję, ale w dwóch wymiarach.

Rozwiązanie

1. $(x', y', z') = (1, 2t, 3t^2)$, długość = $\int_1^2 \sqrt{1 + 4t^2 + 9t^4} dt$.

2. $dx = dt$, $dy = 2tdt$, $dz = 3t^2 dt$,

$$\text{całka} = \int_0^2 [2t^2 + t^2 + 3t^5] dt = [t^3 + t^6/2]_0^2 = 40.$$

3. jacobian = $\begin{vmatrix} x_s & y_s & z_s \\ x_t & y_t & z_t \\ x_r & y_r & z_r \end{vmatrix} = \begin{vmatrix} 1 & 1 & 1 \\ 0 & 1 & 1 \\ 0 & 0 & 1 \end{vmatrix} = 1$.

Test A

1. $F = (yx, xz + z, xy + y + z)$. Znajdź f takie, że $\nabla f = F$.

2. Oblicz całkę skierowaną $\int_L xydy + yzdy + zxdz$ po odcinku o początku w punkcie $(1, 1, 1)$ i końcu w punkcie $(2, 3, 4)$.

3. Oblicz długość łuku $x = t^2$, $y = 2t$, $z = 1/t$, $t \in [1, 3]$.

Test B

1. $F = \left(\frac{x}{x^2 + y^2}, \frac{y}{x^2 + y^2}\right)$. Znajdź f takie, że $\nabla f = F$.
2. Oblicz całkę skierowaną $\int_L y^2 dx + z^2 dy + x^2 dz$ po odcinku o początku w punkcie (1,2,3) i końcu w punkcie (2,3,4).
3. Oblicz długość łuku $x = 1/(1 + t^2)$, $y = t/(1 + t^2)$, $t \in [0, 1]$.

Test C

1. $F = \left(\frac{x}{(x^2 + y^2)^2}, \frac{y}{(x^2 + y^2)^2}\right)$. Znajdź f takie, że $\nabla f = F$.
2. Oblicz długość łuku $x = e^t$, $y = e^{-t}$, $t\sqrt{2} \in [0, 1]$.
3. Oblicz całkę skierowaną $\int_L y dx + x dy$ po łuku $x = t/(1+t^2)$, $y = t^3/(1+t^2)$, $t \in [0, 1]$ (możesz wykorzystać odpowiednie twierdzenie).
4. Oblicz strumień pola $F = (x, y, z)$ przechodzący przez powierzchnie $x = 1 + s + t$, $y = 1 + s$, $z = 1 + t$, $s, t \in [0, 1]$.

Test D

1. Oblicz długość łuku $x = 1 + 2 \cos t$, $y = 3 + 2 \sin t$, $t \in [0, \pi]$.
2. Oblicz całkę skierowaną $\int_L x^2 dy + y^2 dx$ po łuku $x = \cos t$, $y = \sin t$, $t \in [0, 2\pi]$.
3. Oblicz jacobian przekształcenia $x = s/(s^2 + t^2)$, $y = t/(s^2 + t^2)$.